

Трансакциони трошоци

Марјан Николов

Трансакциони трошоци

1. Теоретски дел
2. Практична вежба
3. Можни социолошки влијанија

Теоретски дел

- Woolcock (1998) ја идентификува Lyda Hanifan како прв промотер на концептот за општествен капитал во 1916 година, а особено овој концепт побуди интерес во почетокот на 90-те преку делото на Putnam (1993).

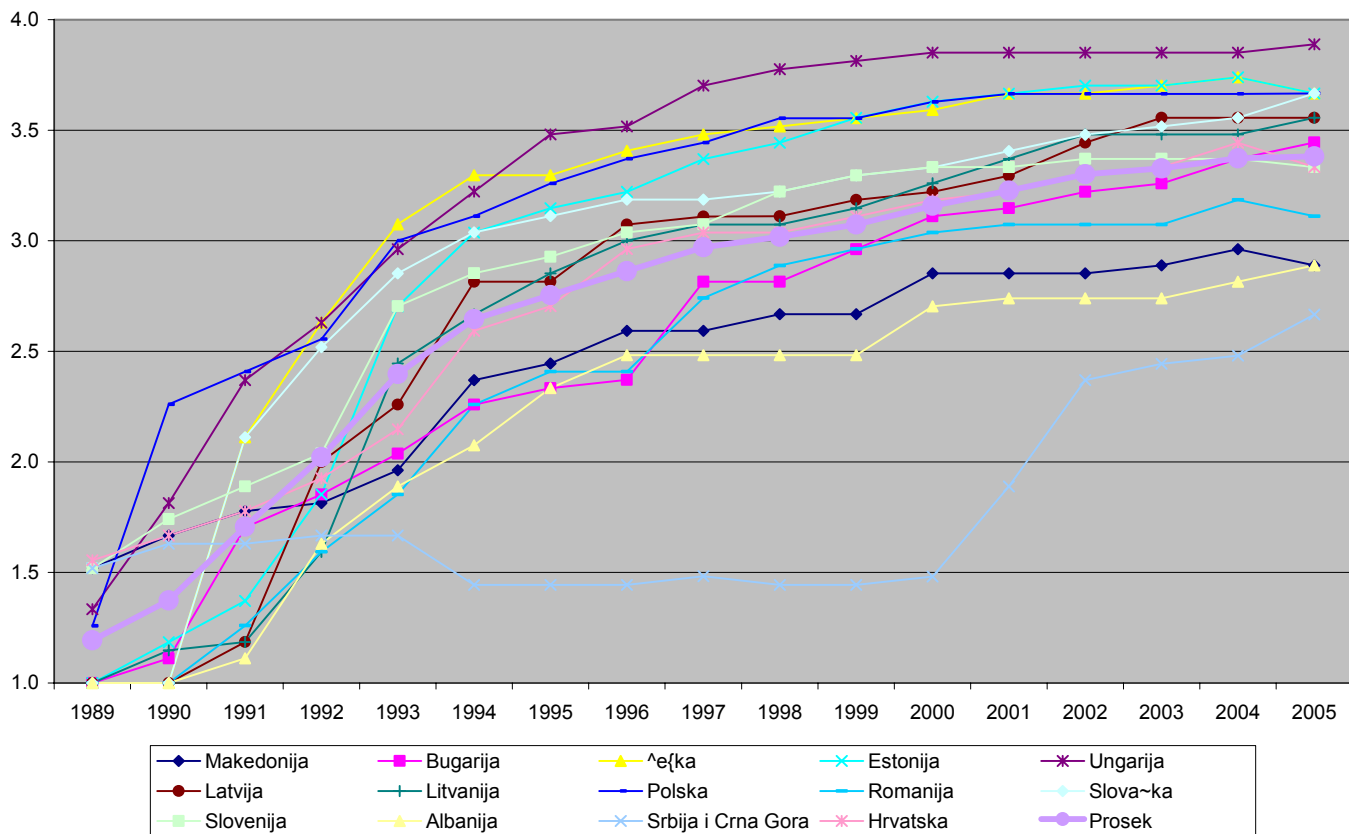
Теоретски дел

Paldam и Svendsen (2001) велат дека транзицијата на земјите од централна и источна Европа е разочарувачки бавна имајќи го во предвид првобитното ниво на физички и човечки капитал на почетокот од транзицијата. Тие аргументираат дека бавното темпо е резултат на недостаток на општествен капитал како важна варијабла во аутпутот.

$$dA/A = dY/Y - \alpha * dK/K - \beta * dL/L - (1 - \alpha - \beta) * dOK/OK$$

Теоретски дел

EBRD tranzicioni indikator za izbrani zemji

Теоретски дел

Сега по одговорот од ЕУ на прашалникот, ситуацијата илустрирана на графикот само покажува дека Македонија е под просекот на патот кон транзиција и треба уште многу да направи на полето на

1. стабилност на институциите,
2. развој на функционална пазарна економија и
3. способност за превземање на обврски на полето на политиката, економијата и монетарната унија

(ткн. Копенхагенски критериуми) иако на почетокот на транзицијата имаше подобра стартна основа од сега веќе земји членки во ЕУ.

Практичен дел

Светската Банка го објави Водење на бизнис за 2005 година. Во тој документ рангирани се 155 економии во светот по индикатор: *Колку е лесно да се води бизнис.*

Economy	Macedonia
Ease of Doing Business	81
Starting a Business	114
Dealing with Licenses	64
Hiring and Firing	123
Registering Property	73
Getting Credit	53
Protecting Investors	30
Paying Taxes	58
Trading Across Borders	96
Enforcing Contracts	111
Closing a Business	109

Практичен дел

Starting a Business	Ease of Doing Business	Economy	Starting a Business	Ease of Doing Business	Economy	Starting a Business	Ease of Doing Business	Economy	Starting a Business	Ease of Doing Business	Economy
1	Canada	4	40	Tunisia	58	79	Taiwan, China	35	118	Paraguay	
2	Australia	6	41	Armenia	46	80	Bulgaria	62	119	Jordan	
3	United States	3	42	Netherlands	24	81	Japan	10	120	Guatemala	
4	New Zealand	1	43	Estonia	16	82	Vietnam	99	121	Greece	
5	Singapore	2	44	Zambia	67	83	Costa Rica	89	122	Ecuador	
6	Hong Kong, China	7	45	Italy	70	84	Mexico	73	123	Bosnia and Herzegovina	
7	Puerto Rico	22	46	Turkey	93	85	Argentina	77	124	Madagascar	
8	Romania	78	47	Germany	19	86	Spain	30	125	Senegal	
9	United Kingdom	9	48	Slovak Republic	37	87	Kuwait	47	126	China	
10	Jamaica	43	49	Mongolia	61	88	Burundi	143	127	El Salvador	
11	Ireland	11	50	Morocco	102	89	Philippines	113	128	Congo, Rep.	
12	Israel	29	51	South Africa	28	90	India	116	129	Honduras	
13	France	44	52	Bangladesh	65	91	São Tomé and Príncipe	123	130	Cote d'Ivoire	
14	Iceland	12	53	Fiji	34	92	Poland	54	131	Ghana	
15	Denmark	8	54	Iran	108	93	Kenya	68	132	Bolivia	
16	Afghanistan	122	55	Georgia	100	94	Ethiopia	101	133	Cameroon	
17	Tonga	36	56	Vanuatu	49	95	Venezuela	120	134	United Arab Emirates	
18	Finland	13	57	Malaysia	21	96	Azerbaijan	98	135	Syrian Arab Republic	
19	Norway	5	58	Rwanda	139	97	Korea	27	136	Belarus	
20	Sweden	14	59	Austria	32	98	Brazil	119	137	Cambodia	
21	Panama	57	60	Papua New Guinea	64	99	Lebanon	95	138	Burkina Faso	
22	Marshall Islands	48	61	Oman	51	100	Uganda	72	139	Mozambique	
23	Chile	25	62	Kiribati	45	101	Dominican Republic	103	140	Zimbabwe	
24	Mauritius	23	63	Guyana	105	102	Lao PDR	147	141	Timor-Leste	
25	Maldives	31	64	Sierra Leone	136	103	Croatia	118	142	Niger	
26	Latvia	26	65	Nicaragua	59	104	Portugal	42	143	Mali	
27	Kyrgyz Republic	84	66	Bhutan	104	105	Nigeria	94	144	Indonesia	
28	Switzerland	17	67	Uzbekistan	138	106	Peru	71	145	Guinea	
29	Thailand	20	68	Sudan	151	107	Benin	129	146	Mauritania	
30	Nepal	55	69	Moldova	83	108	Albania	117	147	Saudi Arabia	
31	Russian Federation	79	70	Malawi	96	109	Algeria	128	148	Togo	
32	Solomon Islands	53	71	Samoa	39	110	Ukraine	124	149	Haiti	
33	Kazakhstan	86	72	Hungary	52	111	Lesotho	97	150	Eritrea	
34	Belgium	18	73	Colombia	66	112	Central African Republic	153	151	Yemen, Rep.	
35	Serbia and Montenegro	92	74	Botswana	40	113	Tanzania	140	152	West Bank and Gaza	
36	Sri Lanka	75	75	Micronesia	56	114	Macedonia, FYR	81	153	Congo, Dem. Rep.	
37	Lithuania	15	76	Namibia	33	115	Egypt	141	154	Chad	
38	Pakistan	60	77	Czech Republic	41	116	Uruguay	85	155	Angola	
39	Palau	50	78	Slovenia	63	117	Iraq	114			

Практичен дел

Табела 3. Број на создадени претпријатија во Македонија по години.

Година	2000	2001	2002	2003	Просек
новосоздадени	1364	1997	1481	1308	1538

Табела 4. Додадена вредност во македонскиот БДП и број на регистрирани претпријатија во Македонија.

Година	2000	2001	2002	2003	Просек
ДВ (милион МКД)	197344	195230	198592	216938	202026
Број на претпријатија	53227	55363	54143	НА	54244

Извор: Прашалник за ЕК и билтен на министерство за финансии.

Практичен дел

1. 14000 денари дневно по претпријатие
2. Значи, секое од 1500-те претпријатија за секој ден неработење ја чини Македонија во просек по 14000 денари новосоздадена вредност или тоа е дневно 21 милиони денари додадена вредност или 5.5 милијарди денари годишно изгубена додадена вредност. Овие 5.5 милијарди МКД се околу 2 проценти од вкупната годишна додадена вредност во Македонија.

Практичен дел

Табела 5. Потребен број на денови за започнување на бизнис во група на земји по квантили.

Потребен број денови за започнување на бизнис	Денови	Земја
Прв квантил просек	16	Шведска
Втор квантил просек	29	Австрија
Трет квантил просек	152	Бразил
Четврти квантил просек	94	Камбоџија
Трет квантил	48	Македонија

Практичен дел

Табела 7. Загуба во БДП раст од неефикасност во започнување на бизнис.

	2003/2002 Македонија во прв квартал	2003/2002 Македонија во втор квартал
Бруто Домашен Производ	4.2	4.1

Практичен дел

Табела 8. Број на претпријатија по големина

	2000	2001	2002
Мали	52222	54320	52979
Средни	533	532	354
Големи	472	511	810
Вкупно	53227	55363	54143

Табела 10. Структура на додадена вредност по големина на претпријатија.

	2000	2001	2002
Мали	43.6	45.7	47.3
Средни	13.8	15.1	9.5
Големи	42.6	39.2	43.2
Вкупно	100.0	100.0	100.0

Извор: Прашалник за ЕК.

Практичен дел

Табела 7.1. Загуба во БДП раст од неефикасност во започнување на бизнис за мало претпријатие.

	2003/2002 Македонија во прв квартал	2003/2002 Македонија во втор квартал
Бруто Домашен Производ	4.01	3.96

Од табела 7.1. се гледа дека Македонија губи околу 0,1 процентни поени годишен раст на БДП по основ на неефикасно започнување на бизниси или тоа се 9,5 милиони МКД дневно или околу 150000 евра дневно.

Практичен дел

Корелациониот коефициент на започнување на бизнис со останатите теми е прикажан во наредната табела.

Starting a Business	Correlation
Hiring and Firing	0.38
Dealing with Licenses	0.49
Registering Property	0.41
Getting Credit	0.48
Protecting Investors	0.44
Paying Taxes	0.35
Trading Across Borders	0.49
Enforcing Contracts	0.55
Closing a Business	0.54

Се гледа дека врзувањето на започнување на бизнис е најтесно врзано со спроведување на договорите, а најмалку со даноците и вработување и отпуштање на работна сила.

Можни социолошки влијанија

1. Сериозен недостиг на нашата деловна клима е и (не)квалитетот на човечките ресурси како и развојот на професиите и нивното професионално и етичко однесување. За жал прашањето дали е проблемот во недостиг на квалификувани луѓе или имаме проблем на лоша работна етика останува отворено. Едноставно луѓето не се научени да работат со капацитетот кој што е потребен, кој што пазарната економија и новите услови на работење го бараат.
2. Повеќе се води сметка за лични познанства и лобирања отколку за почитување на законите како правила на игра.
3. Општата состојба на намалена куповна моќ можеби во комбинација со менталитет носи со себе очекувања да некој кој врши административна работа биде награден за тоа што претставува негова работна задача. Овој тип на очекувања се двосмерни и од корисникот и од страна на администрацијата.